

Skobácké putování 2001

Druhý ročník Skobáckého putování, který je další turistickou akcí, kterou pořádá Sbor pro záchranu hradu Lanšperka a Pivnice U Skoby, se uskuteční

v sobotu 1.prosince 2001.

Obvyklé trasy 50, 35, 25, 15 a 8 km tentokrát povedou směrem na Andrlův chlum a Litomyšl.

e-mail pro pochodníky

Abychom šli s dobou, zřídili jsme pro komunikaci s pochodníky mailovou schránku. O propozice a informace si nyní můžete psát elektronicky, my Vám zašleme „mailovou“ odpověď zpět. Uvítáme i připomínky, náměty na zlepšení či jiné reakce. Snad časem přibude i internetová schránka, pravděpodobně jako součást stránek Sboru pro záchranu Lanšperka, které se připravují.

Adresa schránky: pochod.lansperk@seznam.cz

Co můžete vidět po cestě

Mariánská hora: Poutní kostel P.Marie z r. 1875. Vybudován z lidových sbírek na základě zázraku – převrácený formanský vůz nezpůsobil kočímu žádné zranění. V blízkosti se nalézá křížová cesta. Poutě se konají 8.září

Orlice: Na okraji obce směrem k Černé ruina zámku s patrnými psaníčkovými a figurálními sgrafity. Původní tvrz byla na zámek přestavěna v 16. století. V 17. století přestala sloužit svému účelu a změnila se v sýpku. Nyní jsou zde dílny a sklad.

Žampach: Hrad z konce 13.století, zpustlý po třicetileté válce. Mezi nejznámější držitele patřil Jan Pancíř ze Smojna, kterého Karel IV. nechal oběsit za loupeže. Pod hradem byl později postaven zámek, který dnes slouží sociálním účelům. Před hospodou se zachovala dřevěná zvonice a zbytky pranýře.

Sborové listy

Příložitostník Sboru pro záchranu hradu Lanšperka

březen 2001

pochodnické vydání č. 3

První ročník Hledání Stromoucha

Stejně jako zimní pochod, i jarní, v kalendáři umístěný na první březnovou sobotu, dostal nový název. A kdo, nebo co to ten Stromouch je?

K vysvětlení se musíme vrátit o několik let zpět. Tehdy se členové literární a umělecké skupiny LA, která funguje při Sboru pro záchranu hradu Lanšperka, rozhodli napsat pohádky, odehrávající se na Lanšperku a v okolí. Vydavatelství OFTIS Ústí nad Orlicí pak v roce 1998 vydalo výsledek snažení - Pohádky lanšperského hradu.

Některé pohádky čerpaly ze skutečných událostí (Například Pohádka o kradeném lnu má svůj původ ve stížnosti Johanky Černoohorské z Boskovic na žampašského pána Adama Bukovského), jiné využily jen historických postav. Další pohádky se pak inspirovaly pověstmi, které se k Lanšperku vážou. Všechny pohádky ale lze označit za autorské.

Lanšperk tak dostal v nových pohádkách i nové pohádkové bytosti. K stávající dobrodějce Grůfce se tak připojuje rytíř Vratislav, lesní mužíček František, bílá paní, a také Stromouch, který se stará o okolní les. A protože nás právě Stromouch zaujal, tak jsme si ho vypůjčili do názvu pochodu. A abyste se s ním skamarádili i vy, připojujeme celou pohádku, kde je Stromouch ústřední postavou – O založení lanšperského hradu.

Skobácké putování 2000

První ročník Skobáckého putování v minulém roce předčil naše očekávání. Účast pochodníků byla vysoká, k čemuž přispělo částečně počasí, částečně snad publicita.

Na roční dobu, kdy je pochod pořádán (začátek prosince), bylo hezké počasí. Teploty byly poměrně vysoké a terén suchý. Bohužel mlha bránila rozhledu, což mrzelo zvláště po předcházejícím slunečném dni. O teplém konci podzimu svědčí i skutečnost, že spousta pochodníků si přinesla domů houby.

Pochodníci oceňovali teplý čaj na kontrolách, na Lanšperku jsme však nedopatřením neměli čaj černý, ale ovocný. Příště budeme muset věnovat více pozornosti i takovým zdálo by se detailům.

Účast na Skobáckém putování 2000:

Trasa	Počet pochodníků
8	30
15	35
25	15
35	2
50	22
Celkem	108 *

**) 4 pochodníci šli vlastní trasu*

Jak skutečně vznikaly hrady

Pohádka o Založení lanšperského hradu popisuje, jak vznikal hrad. Jak to ale bylo se zakládáním hradů ve skutečnosti?

Hrady v takové podobě, jaké si je představujeme, se v Čechách začaly stavět ojediněle koncem 12. století, naplno se pak jejich stavba rozběhla od druhé třetiny století třináctého.

Před tím, než se začaly stavět hrady, zajišťovala správu raně středověkých přemyslovských Čech soustava hradišť. Čechy tehdy byly většinou pokryty hustým pralesem a obydlená byla pouze údolí okolo velkých řek. Civilizačními centry tak byly střední Čechy a severovýchod (Poohří). Ostatní části Čech (např. jižní Čechy, Českomoravská vrchovina) nebyly obydleny.

Správa českého státu se tehdy opírala o soustavu přemyslovských hradišť, které byly soustředěny v historické přemyslovské doméně – tedy ve středních Čechách. Hradiště představovala rozsáhlou plochu opevněnou hlinitokamenným valem s palisádou. Uvnitř hradiště se nalézala rozptýlená zástavba a v centru se od 10. století objevila akropole - palác s dvorcem pro správce hradiště. Jedinou kamennou stavbu většinou představoval kostel, který od přijetí křesťanství (9.–10.stol.) nechyběl na žádném

hradišti. V době ohrožení měla hradiště ochránit místní i okolní obyvatelstvo a kromě toho se stala i střediskem státní správy.

V čele hradiště stál kastelán - člen knížecí družiny, kterého jmenoval panovník. S funkcí kastelánů byly spojeny různé výsady – beneficia (správa okolního území, podíl na vybraných daních). Funkce kastelána ale nebyla dědičná a Přemyslovci poměrně často správce hradišť měnili.

Od počátku 13. století se však začaly poměry v českém státě měnit (podobné změny ale probíhaly dříve či později v celé Evropě). Rostla ekonomická výkonnost a s tím i počet obyvatel. Čechy se staly dědičným královstvím, což je důkaz o rostoucí mezinárodní prestiži. Měnila se i sociální struktura společnosti. Od konce 12. století a hlavně pak počátkem století 13. začaly být osidlovány odlehlejší prostory Českého království. V tomto procesu hrála velkou úlohu rodící se šlechta. Okruh aristokracie se v té době uzavírá, i když vstoupit mezi elitu ještě není zcela vyloučeno. Šlechta získává dědičný pozemkový majetek ať již v podobě stávajících beneficií nebo nově osídlených pozemků mimo centrální oblast. Z této doby pochází první známá jména šlechtických rodů a první vyobrazení erbů.

Soustava hradišť přestává plnit správní funkci a hradiště se někdy mění v hrady, ojediněle v města nebo postupně zanikají. V této době začíná éra staveb nových sídel – hradů. Ve 12. století je postaveno několik královských hradů v nejdůležitějších správních centrech (Praha, Olomouc, Brno, biskupská Roudnice). Zlatá éra však nastává za vlády Václava I. a Přemysla Otakara II. ve století 13. Tehdy vzniká celá síť hradů jak královských, tak šlechtických, a éra hradišť definitivně končí.

Hrady byly zpočátku stavěny z iniciativy krále, který stavbou často pověřoval šlechtu. Záhy se objevují i hrady šlechtické.

Stavba hradu většinou začínala vyhloubením příkopů, čímž byl získán i kámen – základní stavební materiál. Poté byla postavena obvodová hradba a věž jako základní obranné prvky hradu. Následovala stavba paláce a nakonec i dalších hospodářských stavení.

První hrady nebyly nijak rozsáhlé – palác býval jediný, sestával se obvykle ze tří místností a měl jedno nebo dvě patra. Vše bylo podřízeno hlavnímu účelu – obraně. Z vnější strany paláce nebyla okna nebo se objevila až ve vyšších patrech. Do paláce se vstupovalo nikoli přízemím, ale lávkou do patra, která mohla být v případě nebezpečí stržena. Podobně byl řešen i přístup do věže. Schodiště byla stavěna jako pravotočivá, což omezovalo útočnickovu pravou ruku. Přístupová cesta byla pokud možno řešena také pravotočivě a obtáčela hradby, aby byla pod neustálou kontrolou obránců.

Později, v poměrně klidné době vlády Karla IV. a zvláště pak Václava IV. při stavbě hradů byly na obranu kladeny nižší požadavky a vyšší úlohu hrál komfort a reprezentační funkce. Některé hrady Václava IV. již téměř přešly v zámek. Husitské války a nástup dělostřelby však znamenaly opět příklon k obranné funkci a začalo mohutnět vnější opevnění – objevily se další pásy hradeb, parkány a bašty.

Rozvoj vojenství si ale vynutil stavbu pevností, které si šlechta nemohla dovolit a staví je proto král. Renesance také přinesla nový životní styl a mnohé hrady jsou přestavěny na zámky nebo opuštěny. Éra hradů definitivně končí třicetiletou válkou.